

Dagbladen van de HDC-combinatie, 5-10-2019

DDR dertig jaar na 'Mauerfall' nog tastbaar

door Peter Schat

Op 9 november 1989 kwam het einde van de Koude Oorlog, verslagen door de democratie, de staatsvorm die vanuit het vrije westen de wereld zou veroveren, in zicht. Althans, dat dacht men toen, dertig jaar geleden.

Friso de Zeeuw: „Op een zeker moment hadden we zoveel verzameld, dat we moesten zeggen: of we stoppen of we maken er een klein museum van. Dat laatste hebben we gedaan.”

foto Wim Egas

Het optimisme dat over Europa golfde toen het volk die dag de Berlijnse Muur afbrak werd binnen enkele jaren ruw verstoord door de inleidende beschietingen van de Joegoslavië-oorlog. Daarna gebeurde er nog meer in de wereld, wat duidelijk maakte dat niet iedereen op de exportproducten vrijheid, democratie en mensenrechten zat te wachten. De Koude Oorlog tussen de machtsblokken, is die er niet gewoon nog steeds, of wellicht weer?

Ieder lustrum van de 'Mauerfall' staat Friso de Zeeuw stil bij dergelijke bespiegelingen en geeft hij een ruimer publiek de kans te verwijlen bij de DDR-paraferalia die zijn vrouw Thea en hij verzamelden, dan de hooguit tien mensen die bij hen in hun DDR Museum passen. Dit keer zelfs in de vorm van een tweedaags festival, bij Hans Blokzijl in zijn Bomencentrum in Baarn op zaterdag 9 en zondag 10 november.

Politburo

Een festival met sprekers als Ben Bot, Margriet Brandsma en Maarten van Rossem, muziek, een expositie van spullen uit de DDR-tijd en een markt om die te verkopen. Van nostalgische Praktika- en Exacta-fotocamera's tot nieuw in productie genomen haarnetjes en iconische plastic eierdopjes in de vorm van een kip. Gelegenheidsbandje De Trabi's brengt DDR-hits ten gehore, er is een Mauerfall-buffet en bij de Rotkäppchen Sekt gaan typische Ost-versnaperingen. Er is een autotentoonstelling met Trabantjes, Wartburgs en Barkassen plus de zes verlengde Volvo's waar tot de val van de Muur het politburo zich mee verplaatste uit de verzameling van Blokzijl.

„Hij is ook een beetje knots, net als ik. Dat scheidt een band”, zegt De Zeeuw over zijn samenwerking met Blokzijl, die in zijn Jardin d'Hiverre in Baarn ruimte genoeg heeft om het festival te huisvesten. In de serie sprekers valt ook Matthias Gehler op, de directeur van de publieke omroep in Thüringen. Hij was in 1990 woordvoerder van de laatste DDR-regering en heeft de huidige premier van Duitsland Angela Merkel indertijd aangenomen in zijn staf. Gehler neemt gitaar en mondharmonica mee en zal zelf gecomponeerde liedjes zingen. En natuurlijk wat anekdotes vertellen over Merkel.

De blokjes podiumprogramma, aan elkaar gepraat door Eppo van Nispen tot Sevenaer, directeur van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, lardeert De Zeeuw met 'Tussen DDR-kunst en -kitsch'. Als verwoed verzamelaar van potten DDR-voedsel, keramiek, drukwerk, snuisterijen, drankflessen, keukenspullen, souvenirs en roestvrijstalen roomkannetjes en andere producten kan hij als de beste vertellen wat iets waard is. Hij schreef er zelfs een boek over, 'De tastbare DDR', dat in het festivalweekend wordt gepresenteerd.

„Het vertelt hoe mensen daar leefden. Een expositie met dezelfde titel opent in november in het Museum van de 20e eeuw waar ook een deel van onze collectie te zien zal zijn.” Het festival is niet alleen voor intellectuelen. „Dat doen wij ook wel hoor, in een zaaltje komen de hooggeleerden aan het woord. Verder bieden we voor elk wat wils met de expositie en de markt. Allemaal opgezet door vrolijke vrijwilligers dankzij financieel trapezewerk en steun van het Bernhard Cultuurfonds.”

Alpenkreuzer

De Trabant, het kleine kunststof autootje voor de burgerman, is het symbool van de Deutsche Demokratische Republik, die ontstond na de Tweede Wereldoorlog en eindigde bij de Mauerfall. Minder bekend is dat ook de in ons land populaire Alpenkreuzer een DDR-product was, zij het dat die daar onder de naam Klappfix werd verkocht. Wastora in Zaandam bracht

kleine tv-toestellen uit de DDR aan de man, De Zeeuw heeft een exemplaar, en Oost-Duitse camera's met lenzen van Meyer en Zeiss deden het hier goed.

De DDR telde achtduizend bedrijven, die na de val van de Muur geprivatiseerd werden. Veel bekende namen verdwenen zo van de markt. Ze gingen failliet of werden opgeslokt door firma's in het westen. „Rotkäppchen is in die zin bijzonder, dat bleef via een soort management buy-out in handen van voormalige Oost-Duitsers en bestaat nog steeds. Met de wijsheid van nu zeg ik dat veel meer bedrijven gered hadden kunnen worden. In de jaren 1990-1994 moest de inefficiënte economie in voormalig Oost-Duitsland gesaneerd worden terwijl de export naar Oost-Europa volledig was weggefallen. Dan ben je klaar. Dus is het achteraf ook makkelijk praten.”

De Zeeuw heeft bewondering voor hoe de Oost-Duitsers zich staande wisten te houden onder een dictatoriaal regime. „Ze stonden voor enorme dilemma's. Ga ik wel of niet naar die partijbijeenkoms, stuur ik mijn kind wel of niet naar jongerenpartij FDJ? Deed je het niet, dan blokkeerde je je carrière, ging je een stap verder, dan zat je bij de Stasi (de geheime politie, red.)”

„Tien procent van de voormalige Oost-Duitsers is er het extreemst in en zegt: zet die Muur maar weer terug. Aan de andere kant staat een groep die met die heilstaat van toen niets meer te maken hebben wil. Er tussenin een middengroep die ook niet terug wil: de economie was klote, het regime was slecht en de beperking van de reisvrijheid werd als enorm hinderlijk ervaren. Er was een kunstmatige economie, iedereen had werk. Wonen, gezondheidszorg en vakantie waren heel goedkoop. Maar de economie dreef volledig op de pof. Vandaar die enorme exportdrang om aan deviezen te komen. De economie was sowieso op de fles gegaan. Het einde van de DDR was onvermijdelijk.”

Dagvisum

De Zeeuws betrokkenheid bij de DDR stamt uit 1985. „Ik was wethouder in Monnickendam en daarnaast beleidsmedewerker bij de gemeente Amsterdam. Die wilde toen met stadsdelen aan de gang, precies het omgekeerde van de huidige beweging. Berlijn kent al sinds 1920 stadsdeelraden. Daar gingen we dus kijken met mijn toenmalige baas. Met een dagvisum konden we Oost-Berlijn ook bezoeken. Je wist er natuurlijk van, maar toen ik dat zag, die absurditeit... De sfeer is zo anders, het was oud, de schade van de oorlog was niet overal hersteld, het rook er naar bruinkool. Sindsdien ben ik elk jaar naar Berlijn gegaan en sinds 1999 hebben Thea en ik er een appartement. Op een zeker moment hadden we zoveel verzameld, dat we moesten zeggen: of we stoppen of we maken er een klein museum van. Dat laatste hebben we gedaan.”

In 2000 ging het open, in de garage van hun huis. Inmiddels zit er een aanbouw bij. „Het is open op afspraak. Groepen komen er ook, maar dan niet groter dan tien man anders past het niet. Het is officieel, met Anbi-status, een stichting en een bestuur. Dat is om het veilig te

stellen voor de generaties na ons. Als mijn nabestaanden het op marktplaats zetten, zou ik me omdraaien in mijn graf.”

Informatie over programma en toegangsprijzen van het festival '30 Jahre Mauerfall' in Baarn op 9 en 10 november is te vinden op www.ddr-museum.nl.

Daar staat ook alles over het museum in Monnickendam.

Was u er ook bij?

Dat de inwoners eigenhandig de Muur die hun stad sinds 1961 in tweeën deelde op 9 november 1989 gingen slopen, spoorde velen in ons land aan af te reizen naar Berlijn. Zij wisten: nu kan ik getuige van de wereldgeschiedenis zijn. De krant is op zoek naar hun herinneringen en foto's die zij maakten. Die worden gepubliceerd in de krant of op de website in het weekend waarin de 'Mauerfall' dertig jaar geleden is. Mail uw bijdragen uiterlijk zondag 27 oktober naar: nieuwsdienst@holland-

Boek De tastbare DDR

Door Friso de Zeeuw, 100 pagina's, verschijnt 9 november, prijs 15 euro, bestellen via Museum van de 20e Eeuw, museumhoorn.nl